

ACTUALISATIE BESCHERMDE NATUURWAARDEN KAZERNETERREINEN EDE 2021

Veldinventarisatie en toetsing

Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming

ACTUALISATIE BESCHERMDE NATUURWAARDEN KAZERNETERREINEN EDE 2021

Veldinventarisatie en toetsing
Wet natuurbescherming, onderdeel
soortenbescherming

NATUURBALANS – LIMES DIVERGENS BV

Radboud Universiteit, Toernooiveld 1
Postbus 6508, 6503 GA Nijmegen

T (024) 352 88 01

In opdracht van: Gemeente Ede

Opgesteld door: B.G.W. Aarts
Projectnummer: 21-063

Datum: 22-3-2022

adviesbureau voor natuur & landschap

info@natuurbalans.nl
www.natuurbalans.nl

Rapporttitel	
Actualisatie beschermde natuurwaarden kazerneterreinen Ede 2021 Veldinventarisatie en toetsing Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming	
Getekend voor akkoord	
Naam en functie van vertegenwoordigingsbevoegde	G. Hoogerwerf DGA-senior projectleider ecologie
Handtekening	
Datum	22-3-2022

Colofon

© 2022 Natuurbalans - Limes Divergens BV / Gemeente Ede

Tekst en samenstelling: drs. B.G.W. Aarts
Projectleiding: drs. B.G.W. Aarts
Rapportcontrole: drs. G. Hoogerwerf
Eindverantwoordelijk: drs. R.F.M. Krekels
Projectnummer: 21-063

In opdracht van: Gemeente Ede

Foto's omslag: Zuidoosthoek WFC-terrein; inzet: ketelhuis (B. Aarts)

Wijze van citeren: Aarts, B.G.W., 2022. Actualisatie beschermde natuurwaarden kazerneterreinen Ede 2021. Veldinventarisatie en toetsing Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming. Projectnr. 21-063. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Niets uit dit rapport mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van scanning, internet, druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de gemeente Ede en Natuurbalans - Limes Divergens BV noch mag het zonder een dergelijke toestemming worden gebruikt voor enig ander werk dan waarvoor het is vervaardigd.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is niet aansprakelijk voor gevolgschade, alsmede voor schade welke voortvloeit uit toepassingen van de resultaten van werkzaamheden of andere gegevens verkregen van Natuurbalans - Limes Divergens BV. De gemeente Ede vrijwaart Natuurbalans - Limes Divergens BV voor aanspraken van derden in verband met deze toepassing.

Natuurbalans - Limes Divergens BV is lid van het Netwerk Groene Bureaus, brancheorganisatie voor kwaliteitsbevordering en belangenbehartiging.

Het kwaliteitsmanagementsysteem van Natuurbalans - Limes Divergens BV is gecertificeerd door EBN Certification en voldoet aan de eisen gesteld in de norm ISO 9001:2015.

INHOUD

1	INLEIDING.....	5
2	BESCHRIJVING VOORGENOMEN INGREEP	7
2.1	Ingreeplocatie en onderzoeksgebied	7
2.2	Werkzaamheden en toekomstig gebruik	10
3	ONDERZOEKSMETHODE.....	13
3.1	Veldonderzoek	13
3.2	Onderzochte soortgroepen, soorten en functies.....	13
3.2.1	Vleermuizen.....	13
3.2.2	Grondgebonden zoogdieren.....	14
3.2.3	Vogels	16
3.2.4	Ongewervelden	16
3.3	Niet-onderzocht soortgroepen, soorten en functies	17
3.3.1	Vleermuizen.....	17
3.3.2	Broedvogels	17
3.3.3	Reptielen.....	17
3.3.4	Amfibieën en vissen.....	17
3.3.5	Ongewervelden	18
3.3.6	Planten.....	18
3.4	Opzet natuurtoets.....	18
4	RESULTATEN VELDKARTERING.....	20
4.1	Vleermuizen	20
4.2	Grondgebonden zoogdieren	20
4.2.1	Eekhoorn	20
4.2.2	Das	20
4.2.3	Steenmarter.....	21
4.2.4	Boommarter	21
4.2.5	Kleine marters	21
4.3	Vogels.....	22
4.3.1	Huismus	22
4.3.2	Ransuil	22
4.3.3	Sperwer	23
4.4	Ongewervelden	23
4.4.1	Sleedoornpage.....	23
4.4.2	Teunisbloempijlstaart.....	24
5	EFFECTBEPALING EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING.....	25
5.1	Vleermuizen	25
5.2	Grondgebonden zoogdieren	25
5.2.1	Boommarter	25
5.2.2	Wezel	26
5.3	Sperwer	26
5.4	Teunisbloempijlstaart	27
6	SAMENVATTING	28
7	BRONNEN	29

1 INLEIDING

Aanleiding

De gemeente Ede werkt aan de herontwikkeling van de kazerneterreinen in Ede-Oost. Realisatie van de voorgenomen ingreep kan leiden tot overtreding van verbodsbepalingen in de Wet natuurbescherming onderdeel soortenbescherming (in het vervolg Wnb), die de bescherming regelt van plant- en diersoorten. Overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb vereist mogelijk een ontheffing.

Op basis van eerdere natuuronderzoeken is aan het project WFC een ontheffing verleend voor het verplaatsen van zandhagedissen en hazelwormen binnen het plangebied Prins Maurits Zuid (zaaknummer 2019-007604, d.d. 1-11-2019; geldig tot 31-12-2024). Een ontheffing voor het verhuizen van reptielen naar locaties buiten het plangebied is in behandeling (zaaknummer 2019-014519). Voor het verwijderen van een nest van een sperwer aan de Nieuwe Kazernelaan is een separate ontheffing verleend (zaaknummer 2020-011956, d.d. 29-6-2021, geldig tot 1-4-2025).

Ten behoeve van de uitvoerbaarheid en vergunbaarheid van de voorgenomen ingreep dient een actueel en volledig beeld te bestaan van het voorkomen van beschermde soorten in het ingreepgebied of binnen de invloedssfeer ervan. Aan de hand daarvan dient de voorgenomen ingreep getoetst te worden aan de bepalingen in de Wnb.

Probleemstelling

Een actueel en/of volledig verspreidingsbeeld van beschermde soorten in het ingreepgebied of binnen de invloedssfeer van de voorgenomen ingreep ontbreekt. Hierdoor is niet duidelijk of er een kans bestaat op overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb ten aanzien van beschermde soorten.

De meest recente inventarisaties dateren uit 2015¹, 2016² en 2018³. Gezien de ontwikkelingen in het gebied, is een actualisatie van een deel van de verspreidingsgegevens noodzakelijk.

Opdrachtformulering

Op verzoek van de gemeente Ede heeft Natuurbalans - Limes Divergens BV een natuurtoets uitgevoerd waarbij de volgende onderdelen aan bod zijn gekomen:

- de verspreiding van beschermde soorten binnen de invloedssfeer van de ingreep;
- de verplichtingen die bij realisatie van de voorgenomen ingreep voortvloeien uit de bepalingen in de Wnb.

¹ Van de Koppel, S. & P. van Hoof, 2015. Toetsing Flora- en faunawet 2015. Kazerneterreinen en Parklaan Ede. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

² Van de Koppel, S., 2016. Natuurtoets gebouwen kazerneterreinen Ede. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Prins Mauritskazerne: gebouwen 1 en KMAR. Simon Stevinkkazerne: gebouwen 69, 70, 77 en 78. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

³ Van de Koppel, S. & P. van Hoof, 2019. Natuurtoets actualisatie 2018. Parklaan & kazerneterreinen Ede. Toetsing Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Doelstelling

De natuurtoets heeft als doel de impact van de voorgenomen ingreep op beschermde soorten en gebieden vast te stellen, om zo te kunnen bepalen welke mitigerende en/of compenserende maatregelen getroffen dienen te worden en of een ontheffing of vergunning noodzakelijk is. Het onderzoek geeft antwoord op de volgende vragen:

Traject Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

1. Komen op de ingreeplocatie beschermde soorten voor of kunnen deze hier worden verwacht?
2. Wat zijn eventuele negatieve effecten van de voorgenomen ingreep op deze beschermde soorten?
3. Op welke wijze kunnen eventuele negatieve effecten voorkomen of beperkt worden?
4. Is er een kans op overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.1 (soorten Vogelrichtlijn), 3.5 (soorten Habitatrichtlijn) of 3.10 (andere soorten)?
5. Is een ontheffing van de Wnb nodig?

Figuur 2. Luchtfoto 2021 van onderzoeksgebied (rode stippellijn) in Ede.

Figuren 3 tot en met 8 geven een impressie van het onderzoeksgebied, middels foto's die zijn genomen tijdens het veldonderzoek.

Figuur 3. Sparrenbosje met oud sperwernest, langs Nieuwe Kazernelaan.

Figuur 4. Zuidoostzijde onderzoeksgebied.

Figuur 5. Zuidzijde onderzoeksgebied (WFC-terrein).

Figuur 6. Oostelijke grens onderzoeksgebied.

Figuur 7. Ketelhuis.

Figuur 8. Witte villa.

2.2 WERKZAAMHEDEN EN TOEKOMSTIG GEBRUIK

De kazerneterreinen Prins Maurits Zuid (PMZ) en Prins Maurits-Noord (PMN) worden herontwikkeld tot woon-, werk- en leefgebied.

De gemeente Ede is voornemens om het World Food Center te realiseren aan de oostzijde van de stad Ede, op het terrein van de voormalige kazerne Prins Maurits Zuid (PMZ), zie figuur 9. De ingreeplocatie was jarenlang in gebruik als kazerneterrein door Defensie. Rond 2011 heeft Defensie het terrein overgedragen aan de gemeente Ede en zijn de meeste gebouwen gesloopt. Er is een nieuw bestemmingsplan vastgesteld waarin het gehele PMZ-terrein de bestemming 'wonen' kreeg. Door allerlei oorzaken is het bouwen van woningen later van start gegaan. Thans zijn de plannen voor het gebied gewijzigd en wordt naast woningbouw ook ruimte geboden voor andere functies zoals bedrijvigheid en voorzieningen. Het plangebied ligt er sinds het slopen van de kazernes grotendeels verlaten bij en bestaat hoofdzakelijk uit braakliggende terreinen, wegen en bosschages.

Figuur 9. Impressie World Food Center in Ede.

Het plangebied PMZ is onderdeel van het complex van kazerneterreinen ten oosten van Ede, waarvoor de gemeenteraad in 2011 het Ontwikkelingsplan Kazerneterreinen heeft vastgesteld en in 2013 het bestemmingsplan en beeldkwaliteitsplan Kazerneterreinen. In dit bestemmingsplan is voor PMZ voorzien in de realisatie van 600 woningen gecombineerd met gemengde functies in de bestaande kazernegebouwen.

Afgelopen jaren is de gemeente Ede begonnen met de aanpassing van de plannen voor dit gebied. Het voornemen is hier het World Food Center (WFC) te ontwikkelen. Het WFC is een meer gemengd stadsgebied dan beoogd in de eerdere plannen. De ruimtelijke ontwikkeling en de daarbij te hanteren uitgangspunten staan beschreven in een voor de gebiedsontwikkeling specifiek opgestelde structuurvisie en milieueffectrapportage.

Het WFC (28 ha) bestaat uit een mix van functies, waarvan een Experience center de meest opvallende is. Het Experience center betreft een educatieve attractie waar bezoekers alles over voedsel beleven. Het levert een belevingsplek op met ruimte voor onder meer educatie, wetenschap en entertainment. In de directe omgeving van de Experience is ruimte voor voedselgelieerde bedrijven en kennisinstellingen om zich te vestigen en etaleren voor bezoekers. Samen met woningen, hotel, congres, horeca, nevensgeschikte detailhandel, cultuur, onderwijs en health vormen zij rond de kazernegebouwen de gebiedskern van een nieuw levendig en gemengd stadsgebied.

In 2021 waren diverse bouwvelden al bouwrijp gemaakt (kaal, braakliggend terrein, grondverzet), zie ook figuur 2 en figuur 5. Op bouwveld Noord was al begonnen met de bouw.

Figuur 10. Stedenbouwkundige hoofdstructuur van het WFC-terrein in Ede (bron: Structuurvisie WFC).

Figuur 11. Bouwvelden WFC-terrein.

3 ONDERZOEKSMETHODE

3.1 VELDONDERZOEK

In overleg met gemeente Ede is een selectie gemaakt van de te onderzoeken soorten en onderzoekslocaties. Deze selectie is gemaakt op basis van eerder uitgevoerde inventarisaties, reeds verleende ontheffingen en vergunningen en de werkzaamheden die al in het gebied zijn uitgevoerd.

3.2 ONDERZOCHE SOORTGROEPEN, SOORTEN EN FUNCTIES

3.2.1 Vleermuizen

Verblijfplaatsen

Het onderzoek naar vleermuisverblijfplaatsen (kraam-, zomer-, winter- en paarverblijven) betreft gebouwbewonende soorten in twee gebouwen op de kazerneterreinen: de Witte Villa en het Ketelhuis.

Kraam- en zomerverblijfplaatsen

Beide gebouwen zijn geschikt voor laatvlieger en gewone dwergvleermuis. Ze zijn conform het Vleermuisprotocol in de kraamperiode onderzocht in twee avondronden en één ochtendronde.

Paarverblijfplaatsen

De eventuele aanwezigheid van paarverblijfplaatsen in beide gebouwen is in het najaar onderzocht in twee avondronden (augustus – september).

Op basis van de richtlijnen uit het vleermuisprotocol 2021 is het volgende onderzoek uitgevoerd. Tabel 1 en 2 geven een overzicht van het uitgevoerde vleermuisonderzoek.

Tabel 1. Overzicht onderzoek vleermuizen 2021 Witte Villa. Onderzoeker: Bram Aarts.

Ronde nr	Seizoen	Functie	Datum	Zon op/onder	Tijd	Weer
1	kraamseizoen	kraamverblijf II	31-5	5.23	03.20-05.40	11 °C, 1/8 bewolkt, 1 Bft, droog.
2	kraamseizoen	kraamverblijf I	6-6	21.50	21.40-23.57	21 °C, 1/8 bewolkt, droog, geen wind
3	kraamseizoen	kraamverblijf III	2-7	21.59	21.50-00.10	16 °C, 4/8 bewolkt, droog, geen wind
4	paarseizoen	paarverblijf I	25-8	20.38	20.37-00.29	17 °C, 8/8 bewolkt, droog, 1 Bft
5	paarseizoen	paarverblijf II	28-9	19.20	22.24-00.32	12 °C, 2/8 bewolkt, droog, 1 Bft

Tabel 2. Overzicht onderzoek vleermuizen 2021 Ketelhuis. Onderzoeker: Bram Aarts.

Ronde nr	Seizoen	Functie	Datum	Zon op/onder	Tijd	Weer
1	kraamseizoen	kraamverblijf I	4-6	21.50	21.40-23.55	20 °C, 6/8 bewolkt, droog, geen wind
2	kraamseizoen	kraamverblijf II	25-6	5.17	03.07-05.20	11 °C, 6/8 bewolkt, geen wind, droog.
3	kraamseizoen	kraamverblijf III	1-7	21.59	21.56-00.20	15 °C, 6/8 bewolkt, droog, wind 2 Bft
4	paarseizoen	paarverblijf I	25-8	20.38	20.35-00.40	17 °C, 8/8 bewolkt, droog, 1 Bft
5	paarseizoen	paarverblijf II	27-9	19.22	22.30-00.30	12 °C, 3/8 bewolkt, droog, 1 Bft

Het onderzoek is uitgevoerd door vleermuisdeskundigen met batdetectors. Met batdetectors kunnen de hoogfrequente geluiden, die vleermuizen ten behoeve van echolocatie uitzenden, omgezet worden in voor mensen hoorbaar geluid. Deze geluiden zijn soortspecifiek. Sommige soortgeluiden zijn moeilijk te herkennen in het veld. In dergelijke gevallen worden geluidsopnamen (sonogrammen) gemaakt, die achteraf met behulp van een speciaal computerprogramma (BatSound) worden geanalyseerd. Ook is door de waarnemers in het veld gebruik gemaakt van warmtebeeldcamera's.

3.2.2 Grondgebonden zoogdieren

Eekhoorn

Tijdens het onderzoek in 2015 en 2018 zijn diverse locaties met eekhoornnesten aangetroffen. In 2021 is het gehele onderzoeksgebied gecontroleerd op de aanwezigheid van eekhoornnesten. Figuur 1 geeft het onderzoeksgebied weer. Het onderzoek vond plaats in april en mei (data: 14-4, 28-4, 3-5, 31-5).

Das

Tijdens het onderzoek in 2015 en 2018 bleek het voorkomen van das op verschillende delen van de kazerneterreinen. Om het verspreidingsbeeld te actualiseren zijn de relevante delen van de kazerneterreinen op het voorkomen van das onderzocht (data: 14-4, 28-4, 3-5, 31-5). Daarbij is gelet op de aanwezigheid van wissels, latrines, prenten en burchten. Het onderzoek vond plaats in één ronde in het voorjaar. Figuur 1 geeft het onderzoeksgebied weer. Ook gedurende het onderzoek naar de overige soortgroepen is naar sporen van das gezocht.

Steenmarter

Het Ketelhuis (tussen Friso- en Mauritskazerne) is geschikt als verblijfplaats voor steenmarters. De Witte Villa is permanent bewoond en niet geschikt voor steenmarter. Het Ketelhuis is in pandig geïnspecteerd op (sporen van) steenmarters door middel van een bezoek overdag op 13-7-2021.

Boommarter

In Ede komen boommarkers voor. In het onderzoeksgebied op de voormalige kazerneterreinen werden op voorhand geen effecten op verblijfplaatsen van boommarkers verwacht, omdat er geen aantasting is voorzien van grote bestanden oude loofbomen met holten. Toch is er tijdens de inspectie voor nesten van eekhoorns en roofvogels tevens gecontroleerd op bomen die geschikte holten voor boommarkers bevatten, en die gekapt dan wel verstoord worden.

Kleine marters

De drie soorten kleine marters (wezel, hermelijn en bunzing) zijn in Gelderland niet vrijgesteld en dus beschermd. Op het terrein van de voormalige kazerne Prins Maurits-Zuid zijn een paar plekken geschikt habitat voor kleine marters aanwezig, zie figuur 12. Het gaat in totaal om 2 ha. In 2020 is in het Stormbaanbos onderzoek naar kleine marters uitgevoerd (Van der Pol & Aarts, 2021).

Voor onderzoek aan kleine marterachtigen is de “Handreiking kleine marterachtigen in relatie tot soortbescherming” (Bouwens, 2017) opgesteld. Deze handreiking is in combinatie met vernieuwde inzichten gebruikt om onderstaande methode vast te stellen. Naar kleine marterachtigen is onderzoek met behulp van zogenaamde struikrovers uitgevoerd. Een struikrover is een korte pvc-buis waarin een wildcamera is geplaatst met als lokmiddel een blikje sardientjes. Deze vrij nieuwe methode is nog niet opgenomen in de handreiking, maar vormt een effectieve methode voor bunzing, wezel en hermelijn. De struikrovers zijn verspreid over het onderzoeksgebied in bosschages en bosranden geplaatst (figuur 12). Er zijn veel (zes) struikrovers geplaatst, op beschutte plaatsen met voldoende dekking, waarbij de plaatsing is afgestemd op de ligging van de ingreeplocaties. De struikrovers bleven twaalf weken staan om aan- of afwezigheid te kunnen aantonen (Smaal & De Lange, 2019), van 14-10 t/m 27-12. Ze werden periodiek verversd. De opgenomen filmbeelden zijn geanalyseerd.

Figuur 12. Potentieel leefgebied kleine marters (oranje stippellijnen) en geplaatste struikrovers (rode stippen).

3.2.3 Vogels

Enkele vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn in het onderzoeksgebied te verwachten, namelijk buizerd, sperwer, ransuil en huismus.

Roofvogels en uilen

Het onderzoek naar roofvogels met jaarrond beschermde nesten, zoals buizerd, sperwer en ransuil, richtte zich op locaties waar ingrepen zijn voorzien. Er vonden vier ochtendbezoeken plaats in april en mei (data: 14-4, 28-4, 3-5, 31-5). In het eerste veldbezoek is gezocht naar roofvogelnesten, kraaiennesten en sporen van roofvogels en uilen. Extra bezoeken (op 7-5 en 10-6) zijn in de avond uitgevoerd om ransuilen op te sporen. Er is bij alle ronden gelet op de aanwezigheid van territoriale roofvogels, waarbij voor sperwer en ransuil gebruik gemaakt werd van het afspelen van geluid.

Huisumus

Nestlocaties van huismus vallen binnen de categorie jaarrond beschermde nesten. De potentieel geschikte gebouwen zijn dan ook onderzocht op de aanwezigheid van nestlocaties van huismussen. Het betreft de volgende gebouwen:

1. Witte Villa.
2. Ketelhuis tussen Friso- en Mauritskazerne.

Het onderzoek is uitgevoerd conform het kennisdocument huismus (BIJ12, 2017). Er zijn 3 ochtendrondes uitgevoerd in de periode 1 april – 15 mei, op 14-4, 28-4 en 3-5. Tijdens het vleermuisonderzoek bij beide gebouwen is ook gelet op huismussen.

3.2.4 Ongewervelden

Sleedoornpage

De sleedoornpage komt voor in Ede (o.a. in Hoekelum, ten zuiden van de snelweg A12), maar in het onderzoeksgebied kazerneterreinen komt hoogstwaarschijnlijk geen sleedoorn voor. Voor de zekerheid is het onderzoeksgebied gecontroleerd op aanwezigheid van sleedoornstruwelen.

Teunisbloempijlstaart

De teunisbloempijlstaart, een beschermde nachtvlinder, kan voorkomen in het ingreepgebied, met name op ruderaire terreinen met teunisbloemen, daarom is onderzoek naar deze soort uitgevoerd. De rupsen leven vooral op (middelste) teunisbloem, maar soms ook op (harig) wilgenroosje, basterdwederik en grote kattenstaart. In de periode juni-september is op 27-7, 2-8 en 5-8 in ruderaire terreindelen gezocht naar rupsen op waardplanten.

Overige beschermde soorten ongewervelden, zoals libellen, vermiljoenkever en vliegend hert, zijn, op basis van aanwezige biotopen, niet te verwachten in het plangebied.

3.3 NIET-ONDERZOCHT SOORTGROEPEN, SOORTEN EN FUNCTIES

Op basis van kennis over het ingreepgebied en de plannen was duidelijk dat bepaalde soortgroepen, soorten en functies niet in het ingreepgebied voorkomen ofwel niet worden aangetast. Hiernaar hoefde geen nader veldonderzoek te worden uitgevoerd. Deze worden hierna toegelicht.

3.3.1 Vleermuizen

Vliegroutes

In het ingreepgebied worden geen potentiële vliegroutes aangetast. Er hoeven geen vliegroutes te worden onderzocht.

Foerageergebied

In het ingreepgebied worden geen foerageergebieden aangetast. Er hoeven geen foerageergebieden te worden onderzocht.

Verblijfplaatsen in bomen

Er zijn in het plangebied van de kazerneterreinen geen holtebomen die gekapt worden of binnen de verstoringafstand van werkzaamheden en toekomstig gebruik staan. Er hoeft geen vleermuizenonderzoek plaats te vinden aan bomen.

Massa-winterverblijfplaatsen

Beide gebouwen zijn niet geschikt als massa-winterverblijfplaats, zodat deze vleermuisfunctie niet hoefde te worden onderzocht.

3.3.2 Broedvogels

Gierzwaluw

De eerdergenoemde gebouwen (Witte Villa, Ketelhuis) zijn niet geschikt als nestlocatie voor gierzwaluwen, en zijn niet op gierzwaluwen onderzocht. Tijdens het vleermuizenonderzoek bij beide gebouwen zijn geen gierzwaluwen waargenomen.

3.3.3 Reptielen

Hazelworm en zandhagedis zijn bekend van diverse locaties op de kazerneterreinen. Op PMZ worden reptielen weggevangen en verplaatst, conform de daarvoor verleende ontheffing (ontwikkeling WFC, Fase 1). Er hoefde in 2021 geen onderzoek naar reptielen plaats te vinden.

3.3.4 Amfibieën en vissen

In het plangebied Veluwe Poort worden geen oppervlaktewateren aangetast. Er hoefde geen onderzoek plaats te vinden naar vissen of naar voortplantingswateren van beschermde amfibieën. Ook landhabitat van beschermde soorten amfibieën wordt niet verwacht in het plangebied.

3.3.5 Ongewervelden

Behalve de sleedoornpage zijn beschermde soorten dagvlinders niet te verwachten in het onderzoeksgebied. De grote vos komt vooral voor op iepen, ook op zoete kers en sommige wilgensoorten. Er worden geen iepen, zoete kersen of boswilgen gekapt. Deze soort hoefde niet te worden onderzocht. De grote weerschijnvlinder komt niet voor in de omgeving van Ede. Ook de iepenpage komt niet voor in de omgeving van Ede en bovendien worden er geen iepen gekapt.

3.3.6 Planten

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van beschermde planten als kartuizer anjer en stijve wolfsmelk, maar het betreft hoogstwaarschijnlijk uitgezaaide planten. Gezien de biotopen in het plangebied (droog en voedselrijk) zijn geen beschermde soorten planten te verwachten. Onderzoek naar beschermde planten is niet nodig.

3.4 OPZET NATUURTOETS

Toetsing aan de Wet natuurbescherming: onderdeel soortenbescherming

Door middel van een effectanalyse wordt onderzocht of de voorgenomen ingreep leidt tot negatieve effecten op beschermde soorten. Daarbij wordt in de Wnb onderscheid gemaakt in drie beschermingsregimes:

- 1) Soorten Vogelrichtlijn (§ 3.1 Wnb): alle van nature in Nederland in het wild levende vogels.
- 2) Soorten Habitatrichtlijn (§ 3.2 Wnb): alle soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn, bijlage I en II van het Verdrag van Bern en bijlage II van het Verdrag van Bonn, met uitzondering van de soorten bedoeld in artikel 1 van de Vogelrichtlijn.
- 3) Andere soorten (§ 3.3 Wnb): alle soorten die vanuit nationaal oogpunt beschermd worden met uitzondering van vrijstellingen.

Indien uit de effectanalyse blijkt dat er een kans is op overtreding van verbodsbepalingen uit de Wnb zijn vervolgstappen nodig:

- a) Treffen van maatregelen om negatieve effecten te voorkomen.
- b) Werken volgens een goedgekeurde gedragscode.
- c) Aanvragen van een ontheffing van de Wnb.

a. Treffen van maatregelen

Door het treffen van maatregelen kunnen negatieve effecten op beschermde soorten worden voorkomen, verminderd of hersteld. Daarbij kan het gaan om mitigerende maatregelen (voorkomen of verminderen van effecten of herstel op de locatie van handeling) of om compenserende maatregelen (herstel of verbetering op een andere locatie).

b. Werken volgens goedgekeurde gedragscode

Handelingen in het kader van ruimtelijke ontwikkeling of inrichting leiden niet tot overtreding van verbodsbepalingen uit artikel 3.1, 3.5 en 3.10 indien deze handelingen aantoonbaar worden uitgevoerd conform een goedgekeurde gedragscode. In dat geval is geen ontheffing nodig.

c. Ontheffing Wnb ten aanzien van beschermde soorten

Kan overtreding van verbodsbepalingen - ondanks voorgaande stappen - niet geheel worden voorkomen en geldt er geen vrijstelling, dan is ontheffing van de verbodsbepalingen nodig. Een ontheffing kan uitsluitend worden verleend onder de volgende voorwaarden:

1. Er is geen andere bevredigende oplossing.
2. Er is sprake van een wettelijk belang.
3. Er is geen verslechtering/afbreuk van de staat van instandhouding van beschermde soorten.

Het aanvragen van een ontheffing voor soorten kan op twee manieren: 1) een afzonderlijke ontheffing aanvragen bij het bevoegd gezag, de provincie Gelderland, of 2) als onderdeel van de omgevingsvergunning bij de gemeente.

4 RESULTATEN VELDKARTERING

4.1 VLEERMUIZEN

Ketelhuis (tussen Friso- en Mauritskazerne)

Geen verblijfplaatsen van vleermuizen aangetroffen.

Witte villa

Eén zomer- en paarverblijfplaats aangetroffen van 1 gewone dwergvleermuis. Op 31-5 bij zonsopkomst een invliegende gewone dwergvleermuis in een stootvoeg in de noordgevel. Op 25-8 's nachts een baltsend mannetje gewone dwergvleermuis bij het gebouw, invliegend in een stootvoeg (4e vanaf oost) in de noordgevel (figuur 13).

Figuur 13. Witte villa: invliegopening gewone dwergvleermuis (25-8-2021).

4.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

4.2.1 Eekhoorn

In het onderzoeksgebied zijn in 2021 geen eekhoornnesten of (sporen van) eekhoorns aangetroffen.

4.2.2 Das

In het onderzoeksgebied zijn in 2021 geen (sporen van) dassen aangetroffen.

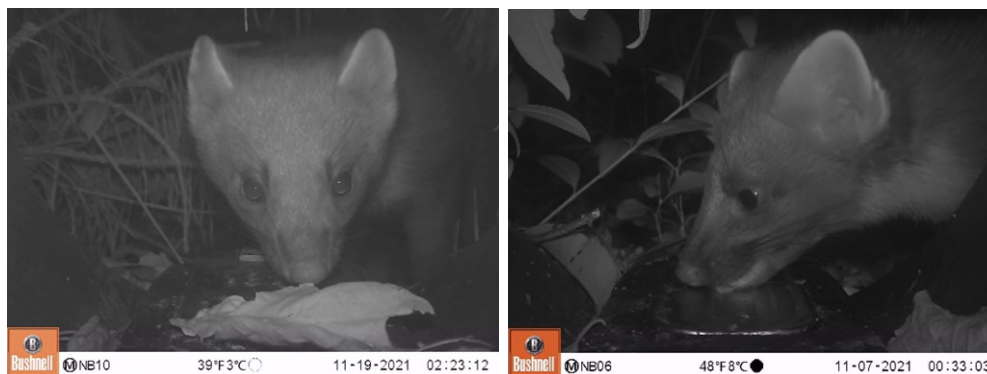

4.2.3 Steenmarter

In het Ketelhuis zijn in 2021 geen sporen van steenmarters aangetroffen.

4.2.4 Boomarter

Er zijn in het ingreepgebied geen bomen aangetroffen die geschikte holten voor boommarters bevatten, en die gekapt dan wel verstoord worden. Bij het onderzoek met struikrovers is vijf keer een boomarter vastgesteld, in de bosrand tussen het ingreepgebied WFC en bosgebied De Sysseelt (waarvan bekend is dat er boommarters voorkomen), op struikrover-locaties 4, 5 en 6. Deze waarnemingen duiden erop dat boommarters foerageren in deze bosrand.

Figuur 14. Boomarter.

4.2.5 Kleine marters

Een wezel is eenmalig vastgelegd op 22-12-2021 om 09:16 uur op struikrover 4 (figuur 12), dit is in de zuidoostelijke bosrand tussen het ingreepgebied WFC en bosgebied De Sysseelt. Deze bosrand vormt daarmee foerageergebied voor de wezel en mogelijk zijn verblijfplaatsen aanwezig. Hermelijn en bunzing zijn niet vastgesteld. Daarmee mag ervan uitgegaan worden dat beide soorten niet voorkomen in het ingreepgebied.

Figuur 15. Wezel in onderzoeksgebied.

Figuur 16. Locatie struikrover 4 waarop een wezel is vastgelegd, en foto van biotoop ter plaatse.

4.3 VOGELS

Enkele vogelsoorten met jaarrond beschermde nesten zijn in het onderzoeksgebied te verwachten, namelijk huismus, ransuil, sperwer en buizerd.

4.3.1 Huismus

Bij de Witte Villa en het Ketelhuis zijn geen huismussen vastgesteld. Ook elders in het onderzoeksgebied zijn geen huismussen waargenomen.

4.3.2 Ransuil

Er zijn geen waarnemingen van (sporen van) ransuilen gedaan. Ransuil komt als broedvogel niet voor.

4.3.3 Sperwer

In een vervallen sparrenbosje aan de Nieuwe Kazernelaan (nabij gebouw 2d-85) broedde ook in 2021 een paartje sperwers, net als in voorgaande jaren. In april was er vooral activiteit bij het oude nest (figuur 3). In mei was er een nieuw nest gebouwd aan de noordoostkant van hetzelfde bosje waarop gebroed werd (donspluisjes in de nestrand); het oude nest was verlaten (figuur 17). Andere roofvogels, zoals buizerds, hadden geen nesten in het onderzoeksgebied.

Figuur 17. Oud en nieuw sperwernest in 2021 in sparrenbosje aan Nieuwe Kazernelaan in het onderzoeksgebied te Ede.

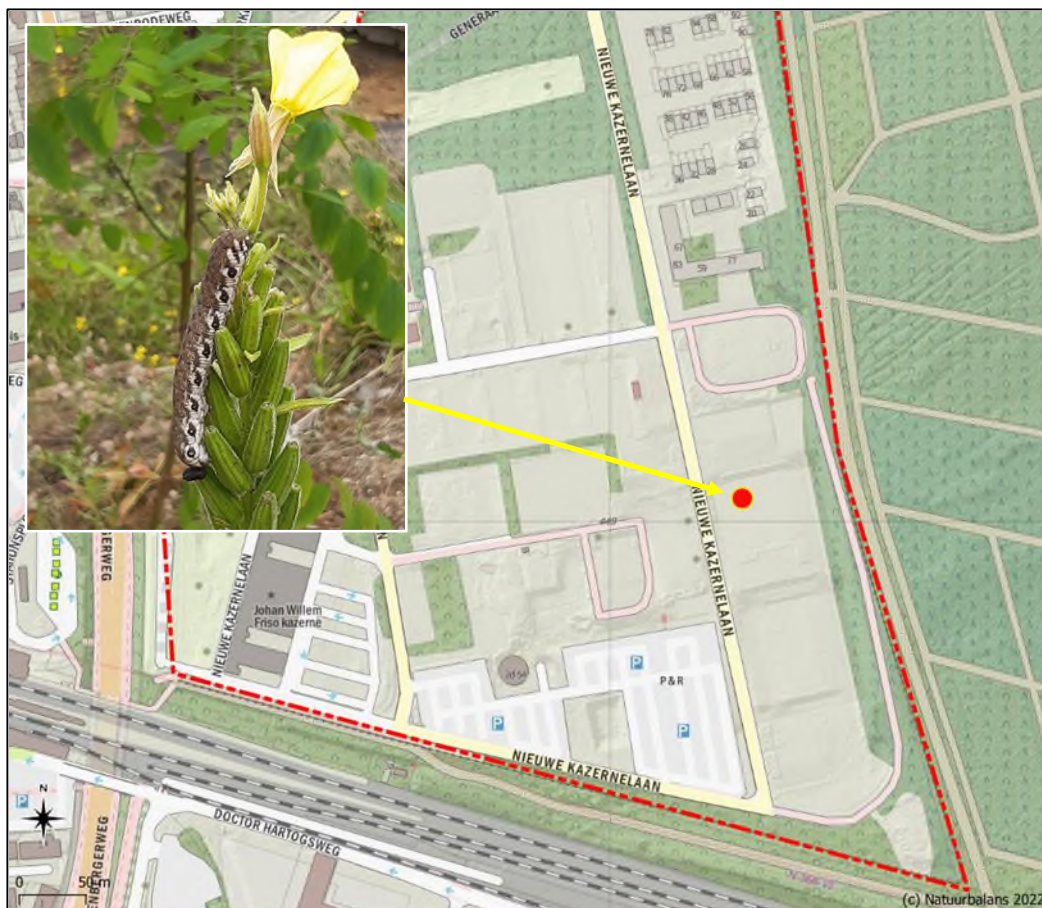
4.4 ONGEWERVELDEN

4.4.1 Sleedoornpage

In het onderzoeksgebied zijn geen sleedoornstruwelen aangetroffen. Het voorkomen van de sleedoornpage kan worden uitgesloten.

4.4.2 Teunisbloempijlstaart

Op 27-7-2021 is een grote rups van de teunisbloempijlstaart gevonden op een teunisbloem op het ruderaal terrein in de zuidoosthoek van het WFC-terrein. Ondanks intensief zoeken zijn geen andere teunisbloempijlstaarten aangetroffen.

Figuur 18. Rups van teunisbloempijlstaart op teunisbloem, aangetroffen op braakliggend terrein in zuidoosthoek van WFC-terrein in Ede.

5 EFFECTBEPALING EN TOETSING WET NATUURBESCHERMING

5.1 VLEERMUIZEN

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In de Witte Villa is een zomer- en paarverblijfplaats aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Mogelijk functioneert de verblijfplaats ook als winterverblijfplaats.

In 2020 is de Witte Villa (2d-1) geschikt gemaakt als verblijfplaats voor gewone dwergvleermuizen, als compensatie voor herontwikkeling van het naburige gebouw 2d-3 (voormalige Heidebrouwerij). Daartoe zijn onder andere stootvoegen open geboord, om de geïsoleerde spouwen toegankelijk te maken. Deze nieuwe verblijfplaatsen zijn dus binnen een jaar ontdekt door gewone dwergvleermuizen.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Indien de Witte Villa gesloopt wordt, wordt de verblijfplaats van de gewone dwergvleermuis vernietigd.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Bij sloop van de Witte Villa worden verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen overtreden. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

Daarnaast is de Witte Villa geoormerkt als vervangende verblijfplaats voor de vleermuizen in het naburige gebouw 2d-3. Bij sloop van de Witte Villa en herbestemming van gebouw 2d-3 zal (vooraf) een andere vervangende verblijfplaats moeten worden gerealiseerd.

Mitigerende maatregelen

Bij sloop moet het verlies van een zomer-, paar- en winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis worden gemitigeerd. Dit kan door op vier locaties in de directe omgeving alternatieve verblijfplaatsen te realiseren, bijvoorbeeld in metsel-vleermuiskasten.

5.2 GRONDGEBONDEN ZOOGDIEREN

5.2.1 Boomarter

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Boommarters foerageren in de bosrand tussen het ingreepgebied WFC en bosgebied De Sysselt (waarvan bekend is dat er boommarters voorkomen). Er zijn in het ingreepgebied geen bomen die geschikte holten voor boommarters bevatten, en die gekapt dan wel verstoord worden.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

De beboste oostelijke steilrand van het WFC-terrein blijft deels behouden en wordt deels bebouwd. Een deel van het foerageergebied van de boommarters uit bosgebied De Sysselt verdwijnt. Het gaat hierbij niet om essentieel foerageergebied. Boommarters hebben een groot voedselterritorium. Het deel dat verdwijnt leidt er niet toe dat een vaste verblijfplaats van

boommarters niet langer kan functioneren. Daarnaast is te verwachten dat de boommarters ook zullen foerageren in de tuinen van de nieuwe bebouwing.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het verdwijnen van een klein deel niet-essentieel foerageergebied van de boomarter is geen overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee niet aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn niet nodig.

5.2.2 Wezel

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Een wezel is eenmalig waargenomen in de zuidoostelijke bosrand tussen het ingreepgebied WFC en bosgebied De Sysselt. Deze bosrand vormt daarmee foerageergebied voor de wezel en mogelijk zijn verblijfplaatsen aanwezig. Een deel van deze bosrand is ingericht en beheerd als tijdelijke opvanglocatie voor reptielen van het WFC-terrein.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

De beboste oostelijke steilrand van het WFC-terrein blijft deels behouden en wordt deels bebouwd. Voor wezels verdwijnt essentieel foerageergebied en mogelijk verblijfplaatsen.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het verdwijnen van essentieel foerageergebied en verblijfplaatsen van de wezel is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

Mitigerende maatregelen

Mitigerende maatregelen zijn nodig:

- Inrichten voldoende foerageergebied (kleinschalig open gebied met lijnvormige landschapsstructuren);
- Alternatieve verblijfplaatsen realiseren (bijvoorbeeld marterhopen).

5.3 SPERWER

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

In een vervallen sparrenbosje aan de Nieuwe Kazernelaan (nabij gebouw 2d-85) broedde ook in 2021 een paartje sperwers, net als in voorgaande jaren.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Het kappen van het vervallen sparrenbosje leidt tot het vernietigen van de vaste verblijfplaats van de sperwers. Het bosje vormt geen essentieel foerageergebied.

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het verdwijnen van de vaste verblijfplaats van de sperwer is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Voor het

kappen van het bosje is reeds een separate ontheffing verleend (zaaknummer 2020-011956, d.d. 29-6-2021, geldig tot 1-4-2025), omdat de kap van het bosje al in een eerder stadium aan de orde is geweest, maar destijds niet is uitgevoerd.

Mitigerende maatregelen

De mitigerende maatregelen zoals voorgeschreven in de ontheffing bestaan uit het ophangen van nestmanden voor de sperwer in bossen buiten het ingreepgebied.

5.4 TEUNISBLOEMPILSTAART

Aanwezigheid op de ingreeplocatie

Een rups van de teunisbloempijlstaart is gevonden op een teunisbloem op het ruderaal terrein in de zuidoosthoek van het WFC-terrein. Ondanks intensief zoeken zijn geen andere teunisbloempijlstaarten aangetroffen.

Door de grondverzetwerkzaamheden en het braak laten liggen van de bouwvelden op het PMZ-terrein hebben teunisbloemen zich de afgelopen jaren flink uit kunnen breiden in het ingreepgebied. De teunisbloempijlstaart heeft deze groeiplaatsen inmiddels ontdekt. Er is nog geen grote populatie van deze nachtvlindersoort aanwezig.

Negatieve effecten van de voorgenomen ingreep

Door het bebouwen van de bouwvelden zullen de teunisbloemen grotendeels verdwijnen en daarmee de waardplanten voor de teunisbloempijlstaart. Ook kunnen door de werkzaamheden teunisbloempijlstaarten worden gedood (eieren, rupsen, poppen en eventueel volwassen vlinders).

Toetsing aan de Wet natuurbescherming

Het vernietigen van waardplanten en het doden van teunisbloempijlstaarten is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig.

Alleen de teunisbloemen in het huidige (kleine) verspreidingsgebied van de lokale populatie teunisbloempijlstaarten op het PMZ-terrein zijn beschermd. De teunisbloemen elders op het PMZ-terrein zijn niet in gebruik door de teunisbloempijlstaart en daarmee niet beschermd.

Mitigerende maatregelen

Het is nodig om mitigerende maatregelen te treffen.

Behouden en/of inrichten van voldoende voedselgebied (teunisbloemen)

Wellicht zijn bij het ontwerp van de zuidoosthoek van het WFC-terrein gebiedsdelen geschikt te maken als groeiplaatsen voor teunisbloemen.

Bij werkzaamheden het doden van teunisbloempijlstaarten voorkomen.

Het ontzien van eieren, poppen en volwassen vlinders bij uitvoeringswerkzaamheden is praktisch nauwelijks uitvoerbaar. Rupsen kunnen wel worden opgespoord en overgeplaatst naar teunisbloemen elders. Op deze wijze kan daar een nieuwe populatie ontstaan. Als preventieve maatregel kunnen wellicht de waardplanten kort worden afgemaaid bij aanvang van het groeiseizoen.

6 SAMENVATTING

In 2021 is het terrein van de voormalige kazerne Prins Maurits Zuid onderzocht op het voorkomen van beschermde diersoorten. Tevens is het gebouw de Witte Villa op het terrein van de voormalige kazerne Prins Maurits Noord onderzocht.

In de Witte Villa is een zomer- en paarverblijfplaats aangetroffen van de gewone dwergvleermuis. Mogelijk functioneert de verblijfplaats ook als winterverblijfplaats. Bij sloop van de Witte Villa worden verbodsbepalingen van de Wnb ten aanzien van vleermuizen overtreden. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig. Bij sloop moet het verlies van een zomer-, paar- en winterverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis worden gemitigeerd. Dit kan door op vier locaties in de directe omgeving alternatieve verblijfplaatsen te realiseren, bijvoorbeeld in metsel-vleermuiskasten. Daarnaast is de Witte Villa geormerkt als vervangende verblijfplaats voor de vleermuizen in het naburige gebouw 2d-3. Bij sloop van de Witte Villa en herbestemming van gebouw 2d-3 zal (vooraf) een andere vervangende verblijfplaats moeten worden gerealiseerd.

De zuidoostelijke bosrand tussen het ingreepgebied WFC en bosgebied De Sysselt vormt foerageergebied voor de wezel en mogelijk zijn verblijfplaatsen aanwezig. Dit gebied blijft deels behouden en wordt deels bebouwd. Het verdwijnen van essentieel foerageergebied en verblijfplaatsen van de wezel is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig. Mitigerende maatregelen zijn nodig: inrichten van voldoende foerageergebied (kleinschalig open gebied met lijnvormige landschapsstructuren) en realiseren van alternatieve verblijfplaatsen (bijvoorbeeld marterhopen).

In een vervallen sparrenbosje aan de Nieuwe Kazernelaan (nabij gebouw 2d-85) broedde ook in 2021 een paartje sperwers, net als in voorgaande jaren. Voor het kappen van het bosje is reeds een separate ontheffing verleend (zaaknummer 2020-011956, d.d. 29-6-2021, geldig tot 1-4-2025), omdat de kap van het bosje al in een eerder stadium aan de orde is geweest, maar destijds niet is uitgevoerd. De mitigerende maatregelen zoals voorgeschreven in de ontheffing bestaan uit het ophangen van nestmanden voor de sperwer in bossen buiten het ingreepgebied.

Een rups van de teunisbloempijlstaart is gevonden op een teunisbloem op het ruderaal terrein in de zuidoosthoek van het WFC-terrein. Er is nog geen grote populatie van deze nachtvlindersoort aanwezig. Het vernietigen van waardplanten en het doden van teunisbloempijlstaarten is een overtreding van de verbodsbepalingen in de Wnb. Een ontheffing van de Wnb is daarmee aan de orde. Vervolgonderzoek is niet nodig. Mitigerende maatregelen bestaan uit het behouden en/of inrichten van voldoende voedselgebied (teunisbloemen) en het voorkomen van het doden van teunisbloempijlstaarten bij werkzaamheden.

7 BRONNEN

BIJ12, 2017. Kennisdocument huismus, versie 1.0. BIJ12, juli 2017, Utrecht.

Bouwens, S., 2017. Handreiking kleine marters in relatie tot soortbescherming. Zoogdiervereniging, Nijmegen.

Van de Koppel, S. & P. van Hoof, 2015. Toetsing Flora- en faunawet 2015. Kazerneterreinen en Parklaan Ede. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Van de Koppel, S., 2016. Natuurtoets gebouwen kazerneterreinen Ede. Toetsing aan de Flora- en faunawet. Prins Mauritskazerne: gebouwen 1 en KMAR. Simon Stevinkazerne: gebouwen 69, 70, 77 en 78. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Van de Koppel, S. & P. van Hoof, 2019. Natuurtoets actualisatie 2018. Parklaan & kazerneterreinen Ede. Toetsing Wet natuurbescherming, onderdeel soortenbescherming. Natuurbalans - Limes Divergens BV, Nijmegen.

Van der Pol, N. & B.G.W. Aarts, 2021. Onderzoeksresultaten hazelworm en kleine marters Parklaan Ede. Projectnummer 20-144. Natuurbalans – Limes Divergens BV, Nijmegen.